

Oorlewingspakket

Belofte aan jouself: “Deur geloof en werk”

AFDELING A: BRONGEBASEERDE VRAE VRAESTEL 1 (EEN vraag per onderwerp sal opgestel word)	AFDELING B: OPSTELVRAE VRAESTEL 1 (EEN vraag per onderwerp sal opgestel word)
1. Die Koue Oorlog <u>Vraagfokus:</u> Die oorsprong van die Koue Oorlog • Einde van die Tweede Wêreldoorlog (inleiding); waarom het 'n Koue Oorlog ontwikkel? • Die USSR en die VSA en die skepping van sferes van invloed (Stigting van Sowjet-vriendelike regerings in satellietstate; VSA se beleid van inperking; Truman-leer; Marshall-plan; Die Berlynse Krisis 1949–1961; Opponerende militêre alliansies: NAVO en die Warskouerdrag) • Wie moet vir die Koue Oorlog blameer word?	1. Die Uitbreiding van die Koue Oorlog – Gevallestudie: Viëtnam <u>Vraagfokus:</u> Die tydperke in die oorlog: • <u>1957–1965</u> Stryd in Viëtnam tussen die Suid-Viëtnamese weermag en kommunistiese opgeleide rebelle (ook as die Viëtkong bekend) • <u>1965–1969</u> Stryd tussen Noord-Viëtnam en die VSA (sluit die aard van die Viëtnamese oorlog teen die VSA in) • Die oorlog vanuit 'n Viëtnamese en Amerikaanse (VSA) perspektief • Die oorlog as 'n globale kwessie • <u>1969–1975</u> Die Amerikaanse (VSA)-onttrekking uit Viëtnam (impak op die Amerikaanse (VSA) politieke studente-bewegings)
2. Onafhanklike Afrika <u>Vraagfokus:</u> Afrika in die Koue Oorlog: Gevallestudie: Angola • Angola: kolonialisme en onafhanklikheid • Uitbreek van burgeroorlog in 1974 (MPLA, FNLA en UNITA) • Redes vir en aard van betrokkenheid by Angola (USSR, VSA, Kuba, China, Suid-Afrika); impak op streekstabiliteit • Betekenis van die Slag van Cuito Cuanavale 1987 en 1988	2. Onafhanklike Afrika <u>Vraagfokus:</u> Hoe is onafhanklikheid in die 1960's en 1970's in Afrika verwesenlik? Gevallestudie: Die Kongo • Wat was die idees wat die Kongo beïnvloed het? • Politiek (tipe leier, nalatenskappe van kolonialisme, tipe regering, politieke stabiliteit en onstabiliteit) • Ekonomies (tipe ekonomie) • Sosiale en kulturele suksesse/uitdagings wat die Kongo in die gesig gestaar het (voordele van onafhanklikheid, onderwys, Afrikanisering)
3. Burgerlike verset uit die 1950's tot die 1970's <u>Vraagfokus:</u> Die Amerikaanse Burgerregte-beweging • Redes en oorsprong van Burgerregtebeweging in die VSA • Rol, impak en invloed van Martin Luther King Jr.; die invloed van passiewe weerstand (Gandhi) op Martin Luther King Jr. • Vorme van protes deur burgerlike ongehoorsaamheid: Montgomery Bus-boikot; sitstaking; Vryheidsryers; veldtogte en optogte, Birmingham-veldtog, die optog na Lincoln-gedenkteken, Vryheidsomer en die Selma-Montgomery-optogte ingesluit • Skooldesegrasie: gevallestudie Little Rock Arkansas (as deel van betogingsvorme OF as 'n gevallestudie) • Korttermyn- en langtermynvoordele	3. Burgerlike verset uit die 1950's tot die 1970's <u>Vraagfokus:</u> Die Swartmagbeweging • Redes vir die Swartmagbeweging • Stigting van die Black Panther-party • Rol van Malcolm X, Stokely Carmichael, Huey Newton en ander swart Amerikaner aktiviste • Korttermyn- en langtermynvoordele

VRAESTEL 2 (EEN vraag per onderwerp sal opgestel word)	VRAESTEL 2 (EEN vraag per onderwerp sal opgestel word)
1. Burgerlike Weerstand, 1970's tot 1980's: Suid-Afrika <u>Vraagfokus:</u> Die krisis van apartheid in die 1980's - Die regering se pogings om apartheid te hervorm (die 1982 Wet op Stedelike Bantoe-owerhede; die driekamerstelsel) - Interne weerstand teen hervormings - Groeiende mag van die Vakbondbeweging ('Trade Union Movement') vanaf 1973 - Reaksie op Botha se 'hervormings' – nuwe mobiliseringsmetodes (arbeid se 'uitgebreide massastakings', rolle van gemeenskaps-organisasies, UDF, Mass Democratic Movement en End Conscription Campaign [beëindig diensplig] en Black Sash)	1. Burgerlike Weerstand, 1970's tot 1980's: Suid-Afrika <u>Vraagfokus:</u> Die uitdaging van Swart Bewussyn vir die apartheidstaat - Die aard en doelwitte van Swart Bewussyn - Die rol van Bantu Stephen Biko - Swartbewussynbeweging (SBB) - Die uitdaging wat die idees van Swart Bewussyn aan die staat gestel het - Die 1976-Soweto-opstand – kortliks, met betrekking tot die invloed van die SBB op die studente - Die nalatenskap van Swart Bewussyn vir die Suid-Afrikaanse politiek
2. Die koms van demokrasie na Suid-Afrika en die aanvaarding van die verlede <u>Vraagfokus:</u> Die Waarheids-en-Versoenings-kommissie (WVK) - Redes vir die WVK: Stigting en instelling van subkomitees) - Verskeie vorms van geregtigheid (vergeldend en herstellend) - Die debatte rakende die WVK - Positiewe aspekte van die WVK - Amnestievoorwaardes en probleme met amnestie - Fokus op growwe menseregteskendings van die 1980's - Reparasies (Vergoeding) - Reaksies van politieke partye op die WVK en die finale verslag van die WVK - Fokus op verskillende gevallestudies, slagoffers en oortreders	2. Die koms van demokrasie na Suid-Afrika en die aanvaarding van die verlede <u>Vraagfokus:</u> Ooreengekome skikking en die Regering van Nasionale Eenheid - Begin van onderhandelinge 1989–1991 - Onderbreking van onderhandelinge - Veelparty-onderhandelingsproses hervat - Voortslepende geweld: pogings om die onderhandelinge te ontspoor - Finale pad na demokrasie in 1994 (27 April 1994 verkiesing; die Regering van Nasionale Eenheid [RNE])
3. Die einde van die Koue Oorlog en 'n nuwe orde 1989 tot die hede <u>Vraagfokus:</u> 'n Nuwe wêreldorde - Wat is globalisering? - Magsbalans en impak op Afrika - Oorheersing van globale kapitalisme - Ontluikende ekonomieë en verskillende vorms van kapitalisme: BRICS - Reaksies op globalisering	3. Die einde van die Koue Oorlog en 'n nuwe wêreldorde <u>Vraagfokus:</u> Die impak van Gorbachev se hervormings op die Sowjetunie en Suid-Afrika - Gorbachev se hervormings in die Sowjetunie - Oos-Europa (oorsig of in beskryf kortliks): (gebeure in Pole; betekenis van hierdie gebeure op die Sowjetunie se invloed in Oos-Europa; Duitsland; die val van die Berlynse Muur) - Die disintegrasië van die Sowjetunie - Keerpunt in Suid-Afrika (die ineenstorting van die Sowjetunie en die impak daarvan op Suid-Afrika)

VOORBEELDE VAN VLAK 1 ONTTREKKINGSVRAE

BELANGRIK:

Wanneer jy hierdie vrae beantwoord, moet jy DIREK uit die bron aanhaal. MOENIE parafraseer of die antwoorde in jou eie woorde skryf NIE!

1. **Gee** redes, uit die bron, **waarom**...
2. **Haal**...bewysstukke / redes uit die bron **aan**...
3. **Watter** bewyse in die bron **stel voor**...
4. **Noem**...versoeke / enige lande / persone / magte uit die bron...
5. Volgens die bron, **noem**...
6. **Wie**, volgens die bron...
7. **Wanneer**, volgens die bron...
8. **Waarom**, volgens die bron...
9. **Wat**, volgens die bron...
10. **Watter**... volgens die bron...
11. **Hoe**, volgens die bron...
12. **Identifiseer** in die bron...
13. **Gee** enige...in die bron...
14. **Lys** enige... / **Maak 'n lys** van...in die bron

VOORBEELDE VAN VLAK 2 INTERPRETASIE- & VERDUIDELIKINGSVRAE

BELANGRIK:

Wanneer jy hierdie vrae beantwoord, moet jy interpreteer en verduidelik. MOENIE sinne uit die bron onttrek nie. Skryf die antwoorde in jou EIE woorde!

1. **Lewer kommentaar** op die slagspreuk/betekenis/implikasie van die stelling...
2. **Lewer kommentaar waarom**...
3. **Verduidelik** die term/konsep...
4. **In konteks van**...verduidelik die term/konsep...
5. **In konteks van**...wat word geïmpliseer...
6. **In konteks van**...watter gevolgtrekking kan uit die foto/spotprent gemaak word rakende...
7. **Verduidelik waarom/hoe**...
8. **Verduidelik** die boodskappe/betekenis...
9. **Verduidelik wat die spotprenttekenaar bedoel met**...
10. **Waarom**, dink jy...
11. **Waarom het die**...
12. **Gebruik die inligting** in die bron en **jou eie kennis** en **lewer kommentaar** op die stelling...
13. **Gebruik die inligting in die bron** en **jou eie kennis**, **verduidelik waarom**...
14. **Waarna verwys** die stelling...
15. **Wat word bedoel met**...

AFDELING A: BRONGEBASEERDE VRAAG

Beantwoord die vraag. Bronmateriaal wat gebruik moet word om hierdie vraag te beantwoord, is in die ADDENDUM.

VRAAG 1: HOE HET DIE BERLYNSE BLOKKADE TOT KOUE OORLOG-SPANNING TUSSEN DIE WESTERSE MOONDHEDE EN DIE SOWJETUNIE BYGEDRA?

Lees die sleutel vraag

Onthou dit terwyl jy die bronne lees en ander vrae beantwoord.

Dit sal jou help om die paragraagvraag te beantwoord.

Die sleutelvraag is die paragraaf vraag.

Bestudeer Bron 1A, 1B, 1C en 1D en beantwoord die vrae wat volg.

BRON 1A

Hierdie bron beklemtoon hoe die verdeling van Duitsland en Berlyn tot Koue Oorlogspanning in Europa bygedra het.

By die Jalta-konferensie in 1945 het die Groot Drie besluit dat die land (Duitsland) vir besettingsdoeleindes in vier sones verdeel sou word, een sone vir Frankryk asook een vir elk van die Groot Drie, en dat die stad Berlyn gesamentlik beset sou word.

... vroeg in 1947, lank voor die Marshall-plan bekend gestel is, het die verdeling van Duitsland permanent begin lyk. Dit was duidelik dat die Amerikaners en die Britte in die rigting van die vorming van 'n aparte Wes-Duitsland beweeg het, as deel van die plan vir die ekonomiese herstel van nie-kommunistiese Wes-Europa. Op 18 Junie 1948 is 'n nuwe geldeenheid, die Deutschmark, in die Westerse sones begin sirkuleer om die ou Reichsmark te vervang. Die Russe het gereageer deur 'n nuwe geldeenheid, die Ostmark (Oos-Duitse mark), in hulle sone, wat Berlyn ingesluit het, bekend te stel. Die Russe het hierdie keer hard en vinnig teruggeslaan. Hulle het verklaar dat aangesien die Amerikaners, Britte en Franse besig was om 'n nuwe Duitsland in die Weste te vorm, hulle geen reg gehad het om in die Duitsland van die Ooste in te meng nie. Om hulle posisie heeltemal duidelik te maak, het die Russe op 24 Junie die paaie, spoorlyne en waterweë wat Wes-Berlyn met die Westerse sones verbind het, gesluit.

Die Westerse moondhede kon Berlyn aan sy lot oorgelaat het. Dit sou beteken het dat meer as tweemiljoen Wes-Berlyners aan 'n kommunistiese regering oorgelewer sou word. Alhoewel Wes-Berlyn 'n nuttige 'luisterpos' agter die 'ystergordyn' was, was dit werklik 'n konfrontasie met die Russe, wat tot 'n warm oorlog kon lei, werd?

... Die bevelvoerder van die Amerikaanse magte in Duitsland, generaal Lucius Clay, het verklaar: 'Ons het Tsjeggo-Slowakye verloor. Noorweë word bedreig. Ons val terug uit Berlyn. As Berlyn val, sal Wes-Duitsland volgende wees.' En dan vermoedelik die res van Wes-Europa? Onthou die domino's? Harry Truman, die man wie se leerstelling bepaal dat geen grond aan die kommuniste gegee moet word nie, het sonder om doekies om te draai die Amerikaanse posisie opgesom: 'Ons bly, punt.'

[Uit: *Twentieth Century History – The World Since 1900* deur T Howarth]

1.1 Gebruik Bron 1A.

- 1.1.1 Identifiseer die VIER lande wat Duitsland en Berlyn na die Tweede Wêreldoorlog beset het. (4x1) (4)

Verduidelik ... vrae verwag van jou om inligting te interpreteer (in detail) . 'n Verduideliking bied meer detail aan.

- 1.1.2 **Verduidelik** hoe die Sowjetunie op die ekonomiese beleid van die Westerse moondhede in naoorlogse Duitsland gereageer het. (2x2) (4)

- 1.1.3 Wat verstaan jy onder die konsep Ystergordyn? (1x2) (2)

- 1.1.4 Waarom was die Westerse moondhede nie bereid om uit Wes-Berlyn te onttrek nie? (1x2) (2)

BRON 1B

Die uittreksel hieronder fokus op die hulp wat die Westerse moondhede in 1948 aan Wes-Berlyners verskaf het.

Tussen 24 Junie 1948 en 30 September 1949 het Britse en Amerikaanse soldate ongeveer 400 000 vlugte na Wes-Berlyn onderneem met ongeveer tweemiljoen ton voedsel, steenkool, klere en ander noodsaaklikhede. Op die besigste dae het 'n vliegtuig elke 45 sekondes by een van die drie lughawens in Wes-Berlyn geland. Vlieëniers het selfs die riviere as aanloopbane gebruik om hulle noodsaaklike vrag te bring. Berlyn se Havelrivier was die landingsplek vir amfibiese lugvaartuie (vliegtuie wat op water kan land) wat aan die lugbrug deelgeneem het.

Maar selfs met die voorraad wat deur Westerse nasies geskenk is, het geblokkeerde Berlyners nie 'n maklike jaar gehad nie. Daar was so 'n tekort aan brandstof dat kragstasies vir slegs 'n paar uur elke dag elektrisiteit kon verskaf. Voedselrantsoene het hoofsaaklik uit gedroogde aartappels bestaan en vars voedsel was glad nie beskikbaar nie. In die winter het die son voor vieruur ondergegaan. Die mense van Wes-Berlyn het saamgebondel in hulle koue, donker huise sonder hitte, lig of 'n warm ete om hulle op te beur.

Wes-Berlyners was nietemin vasbeslote om nie onder Sowjetdruk te swig nie. Hulle het geweier om voedsel van die kommunistiese regering van Oos-Berlyn te aanvaar.

[Uit: *A History of the United States, Volume II: 1865 to the Present – American Voices* deur S Foresman]

1.2 Verwys na Bron 1B.

- **Volgens die bron ... vrae: jy MOET die informasie in die bron gebruik om die vraag te beantwoord. Onttrek direk uit die bron.**
- **Hierdie spesifieke vraag vra Waarom- so jy moet 'n REDE verskaf uit die bron.**

1.2.1 Waarom, volgens die bron, het dit vir Brittanje en Amerika nodig geword om ongeveer 400 000 vlugte na Wes-Berlyn te onderneem? (1x2) (2)

1.2.2 Beskryf die impak wat die Berlynse Blokkade op gewone Berlyners gehad het. (2x1) (2)

1.2.3 Lewer kommentaar oor waarom Wes-Berlyners nie die voedsel aanvaar het wat deur Oos-Berlyn aan hulle beskikbaar gestel is nie. (2x2) (4)

BRON 1C

Hierdie foto, wat in 1948 geneem is, toon 'n Amerikaanse vragvliegtuig wat voorraad vervoer en besig is om op Tempelhof-lughawe in Wes-Berlyn te land. Die fotograaf is onbekend.

[Uit: *The Oxford Illustrated History of Modern Europe*, redakteur TCW Blanning]

1.3 Raadpleeg Bron 1C.

1.3.1 Watter boodskap, dink jy, word deur hierdie foto oorgedra? (1x2) (2)

1.3.2 Verduidelik, in die konteks van die gebeure wat in 1948 plaasgevind het, waarom hierdie foto wyd deur die Westerse media (koerante) gepubliseer is. (2x2) (4)

BRON 1D

Hierdie is 'n uittreksel uit 'n toespraak wat op 1 November 1948 deur Otto Grotewohl, die voorsitter van die Verenigde Sosialiste-party in Oos-Duitsland, gelewer is.

Dit is welbekend dat die Sowjetunie 100 000 ton graan, meer as 10 000 ton olie, verhittingsmateriaal en ander kommoditeite vir Berlyn voorsien het. Vars vleis, vis, eiers, aartappels en ander produkte word uit die volksdemokrasieë (Sowjet-beheerde Oos-Europa) ingevoer. Dit beteken dat voorraad vir die hele bevolking van Berlyn gewaarborg is.

Die feit dat hierdie geleentheid nie benut word nie, is hoofsaaklik 'n gevolg van die kwaadwillige politieke veldtog wat deur die reaksionêre (heftige teenkanting) Britse en Amerikaanse groepe gevoer word. Die Westerse besettingsowerhede voorkom dat inwoners in hulle sektore voordeel trek uit die geleenthede om voorraad te bekom wat deur die Sowjetsektor aangebied word. Die optrede van die Berlynse Stadsadministrasie is boonop bloot krimineel, aangesien hulle hul uiterste bes doen om die situasie te vererger. Die verset van die Berlynse stadsraad, wat 'n slaaf van die Westerse besettingsowerhede is, het daartoe gelei dat die mense wat in die Westerse sektore woon, beroof word van die geleentheid om voedselvoorraad en ander kommoditeite te bekom wat direk deur die Sowjetunie aan die winkels in die Westerse sektore verskaf word. Die 'Lugbrug' wat deur die Westerse besettingsmagte ontwerp is, is 'n absoluut onnodige en suiwer opruiende maatreël wat in geen opsig genoeg voorraad aan Berlyn kan voorsien nie en, wat meer is, dit belas die Duitsers met geweldige koste ...

Op die oomblik is die imperialistiese magte van die Westerse moondhede in alliansie met die opkomende reaksionêre magte in Duitsland. Hulle sweep die Duitsers teen die Sowjetunie op en ontketen die begeerte vir oorlog en die dors na wraak ...

[Uit: <http://www.cvce.eu>. Toegang verkry op 27 Augustus 2013.]

1.4 Bestudeer Bron 1D.

1.4.1 Noem TWEE vorme van ondersteuning wat die Sowjetunie aan die mense van Berlyn verskaf het. (2x1) (2)

- *Om die volgende vraag te beantwoord, moet jy verstaan wat die kosep , **partydig (bias)** beteken.*

1.4.2 Verduidelik waarom 'n geskiedkundige die inligting in hierdie bron as partydig kan beskou. (2x2) (4)

1.4.3 Otto Grotewohl het die Berlynse Stadsadministrasie 'krimineel' genoem. Gee 'n rede vir sy standpunt. (1x2) (2)

1.4.4 Otto Grotewohl het beweer dat die Westerse moondhede 'die Duitsers teen die Sowjetunie opswEEP'. Verduidelik of jy met sy interpretasie van gebeure saamstem. (2x2) (4)

- *Lees die vergelyking vraag sorgvuldig! Vra dit vir gelyke (ondersteun) of verskille?*

1.5 Verwys na Bron 1B en 1D. Verduidelik hoe die inligting in Bron 1D 'n ander perspektief gee as dié in Bron 1B met betrekking tot die hulp wat Berlyn in 1948 ontvang het. (2x2) (4)

- *Leerders is nog steeds verward omtrent die punte toekenning vir die vergelyk tipe brongebaseerde vrae.*
- *Jy kan nie 4 punte verwag as jy net een vergelyking van Bron 1B en 1D aandui nie.*
- *Jy is onder die valse indruk dat jy 2 punte vir die feit in Bron 1B and 2 punte kry vir die feit in Bron 1D. Daar moet TWEE verskillende vergelykings wees.*

1.6 Gebruik die inligting in die relevante bronne en jou eie kennis en skryf 'n paragraaf van ongeveer AGT reëls (ongeveer 80 woorde) waarin jy verduidelik hoe die Berlynse Blokkade tot Koue Oorlog-spanning tussen die Westerse moondhede en die Sowjetunie bygedra het. (8)
[50]

Het jy ander brongebaseerde aktiwiteite gebaseer op "Die USSR en die VSA en die vorming van belangesfere (Daarstel van Sowjet-goedgesinde regerings in satellietstate; VSA se beleid van insluiting; Trumanleer; Marshallplan; Berlynse Krisis van 1949-1961; Opponerende militêre alliansies, hersien?

VRAAG 3

WAT WAS DIE ROL EN BETEKENIS VAN STUDENTE SE SITBETOINGS IN DIE VERENIGDE STATE VAN AMERIKA SE BURGERREGTEBEWEGING IN DIE 1960'S?

Bestudeerbron 3A, 3B, 3C en 3D en beantwoord die vrae wat daarop volg.

BRON 3A

In hierdie uittreksels onthou Diane Nash, 'n Afro-Amerikaanse student by Fisk Universiteit in Nashville, Tennessee haar eerste ervaring van segregasie. Sy verduidelik waarom sy aangesluit het by 'n werkswinkel wat nie-gewelddadige protesmetodes onderrig het en in 1960 betrokke geraak het by die sitbetogings om Nashville se openbare geriewe te desegreger.

Omdat ek in Chicago ('n noordelike stad in die VSA) grootgeword het, het ek nie 'n emosionele verbintenis met segregasie gehad nie. Ek het die feite en stories verstaan, maar ... toe ek na die suide gaan en die tekens sien wat 'wit' en 'kleurling' lees en nie by daardie fontein kon drink of na daardie kleedkamer toe kon gaan nie, het ek 'n werklike emosionele reaksie gehad ... ek was woedend ... en my reaksie was dus "wie probeer hierdie dinge verander?"

Ek onthou die besef dat wat ons doen (die sitbetogings), die pogings om segregasie af te skaf, ons teen die goewerneurs van sewe state, regters, politici, sakelui te staan bring en ek onthou ek het gedink, "Ek is maar net 22 jaar oud. Wat weet ek? Wat doen ek?" Ek het baie kwesbaar gevoel. Toe ons dus hoor dat ander stede proteste hou, het dit regtig gehelp, want daar was meer van ons. En ek het die krag van 'n idee waarvan die tyd aangebreek het, begin voel ...

Die dag toe die polisie ons die eerste keer in hegtenis geneem het, was ook interessant ... en ons was natuurlik voorbereid daarvoor ... Almal wat betrokke was by die sitbetoging by die middagete-toonbank is in hegtenis geneem. En toe het hulle omgedraai en weer na die middagete-toonbank gekyk en 'n tweede golf van die studente het hul sitplekke ingeneem ... Dit maak nie saak wat hulle gedoen het en hoeveel hulle in hegtenis geneem het nie, daar was steeds 'n middagete-toonbank vol studente ...

Die media en die geskiedenis teken dit skynbaar aan as Martin Luther King se beweging, maar die jongmense moet besef dat dit mense net soos hulle was, hulle ouderdom, wat doelwitte en strategieë geformuleer en eintlik die beweging ontwikkel het.

[Uit: J. Williams, *Eyes on the Prize*, (Penguin, 2002), bl. 130-131]

3.1 Verwys na bron 1A.

- **Definiëring van konsepte:** jy moet die betekenis van die woord verduidelik / die konsep in verhouding met die onderwerp wat ons mee besig is.

3.1.1 Verduidelik in jou eie woorde die **konsep van segregasie** in die konteks van die Verenigde State van Amerika in die 1960's. (1x2) (2)

3.1.2 Noem enige TWEE reaksies wat Diane Nash gehad het met haar eerste ervaring van segregasie in Nashville. (2x1) (2)

3.1.3 Verduidelik in jou eie woorde die konsep van *sitbetogings* in die konteks van die Nashville sitbetoging-beweging van 1960. (1x2) (2)

3.1.4 Identifiseer enige TWEE redes waarom Nash 'kwesbaar' gevoel het toe hulle met die sitbetoging-beweging begin het om segregasie te be-ëindig. (2x1) (2)

3.1.5 Verduidelik waarom Nash se houding tydens die sitbetoging-beweging van 'n gevoel van 'kwesbaarheid' na 'n gevoel van mag verander het. (2x2) (4)

BRON 3B

Die foto hieronder is op 27 Februarie 1960 deur Vic Cooley geneem. Dit beeld 'n student uit wat aan 'n vreedsame sitbetoging by 'n middagete-toonbank in Nashville deelneem en deur wit jongmense aangeval word. Die gebeurte was die hoofberig in die plaaslike koerant onder die opskrif '75 studente in hegtenis geneem. Polisiemag bring sitbetoging by middagete-toonbanke tot 'n einde'.

[Uit: <http://www.library.nashville.org/civilrights/photos.htm>. Toegang op 24 Augustus 2014]

3.2 Bestudeer bron 1B.

3.2.1 Waarom het die studente wat by die sitbetogings betrokke was om die middagete-toonbank te desegregeer, nie teruggeveg toe hulle aangeval is nie? (1x2) (2)

3.2.2 Watter bewyse in die bron dui daaropdat die polisie in Nashville teen die sitbetogings en die desegregasie van die middagete-toonbanke gekant was? (2x2) (4)

- **Wees waaksaam!**: daar is nie 'n (1x3)(3) punte toekenning vraag nie eerder (1x2)(2).
- **N.B.** Daar kan 'n vraag wees wat (3x1) (3) tel.

3.2.3 Waarom dink jy dat die lede van die Burgerregtebeweging die publikasie van hierdie foto moontlik kon verwelkom? Verduidelik jou antwoord. (1x3) (3)

BRON 3C

Hierdie uittreksel beskryf hoe die studente se sitbetogings in Nashville in 1960 'n sleutelrol gespeel het in die desegregasie van die stad se middagete-toonbanke en openbare geriewe.

Die Nashville-studente het hul sitbetogings in Februarie en Maart van 1960 voortgesit. Z. Alexander Looby se huis is op 19 April vernietig deur dinamiet wat by die venster van 'n verbygaande motor uitgegooi is... Die ontploffing was so sterk dat dit 147 vensters van 'n gebou oorkant die straat gebreek het. Looby, Nashville se eerste swart raadslid, was 'n prokureur wat die gearresteerde studente verteenwoordig het ...

Die aanslag op Looby se huis het die studente van Nashville, by verre die mees georganiseerde in die land, geskok. Op dieselfde dag het 2 500 studente en lede van die gemeenskap 'n optog na die stadsaal gehou – die beweging se eerste groot protes van daardie soort ...

Burgemeester West het op die gebou se trappe staan en wag. Diane Nash het West gevra of hy persoonlik dink dis reg dat skoolvoorraad en skoonheidsmiddels oor een toonbank by 'n winkel aan swartmense verkoop word, maar dat swartes diens by hulle middagete-toonbank geweier word ...West het nie gehuiwer. Hy het geknik en gesê dat hy glo dis verkeerd ...

Die volgende oggend was die hoofberig in die *Nashville Tennessean*, 'Burgemeester sê toonbanke moet geïntegreer word'...

Die dag ná die optog het Martin Luther King na Nashville gekom om dit saam met die studente te vier. King [het gesê] "Ek het na Nashville gekom, nie om inspirasie te bring nie, maar om inspirasie te kry uit die groot beweging wat in die gemeenskap plaasgevind het."

Drie weke later, op 10 Mei, het ses middagete-toonbanke in Nashville – in winkels wat die hoofteikens van die sitbetogings was – begin om swartmense te bedien. Die toekoms het steeds 'staanbetogings' in Nashville se gesegregeerde teaters, 'slaapbetogings' in die voorportale van hotelle en nog sitbetogings by streng segregasionistiese restaurante ingehou. Maar 'n belangrike en blywende oorwinning is behaal.

[Uit J. Williams, *Eyes on the Prize*, (Penguin, 2002), bl. 138-140]

3.3 Raadpleeg bron 1C.

3.3.1 Identifiseer DRIE bewysstukke wat help verduidelik waarom Z. Alexander Zooby die teiken van 'n rassistiese aanval by sy huis was. (3x1) (3)

3.3.2 Noem enige TWEE aksies wat ná die aanval op Zooby se huis geneem is wat gehelp het om die integrasie van middagete-toonbanke in Nashville te weeg te bring. (2x1) (2)

- ***Jou opinie (mening):*** *Jou opinie (mening) en redenasie moet gebaseer wees op feite en bewyse. WAAROM dui aan dat jy 'n rede moet verskaf.*

3.3.3 Waarom het Martin Luther King, *na jou mening*, die gebeure in Nashville as 'n 'inspirasie' vir die Burgerregtebeweging beskryf? (2x2) (4)

BRON 3D

Robert Zellner was in die vroeë 1960's 'n blanke kollegestudent in Montgomery, Alabama. Hy het in die suide grootgeword en sy pa en oupa was lede van die rassistiese Ku Klux Klan. In hierdie uittreksel verduidelik hy hoe die studente se sitbetogings sy besluit beïnvloed het om 'n aktivis in die Burgerregtebeweging te word.

In die lente van 1961 was die Koördinerende Komitee vir Nie-gewelddadige Studente (SNCC) op soek na iemand om na wit kampusse te reis (om ondersteuning vir die burgerregtebeweging te bou). Ek het reeds 'n paar van die SNCC-mense by die werkswinkel vir nie-geweld ontmoet ... daar was dus al hierdie studente. Hulle het soldatejasse en pakke en dasse gedra. Hulle het nooit sonder hul boeke na die sitbetogings gegaan nie. Ek weet hulle studeer biologie en sosiologie en sielkunde en alles wat ek studeer en hulle gaan uit en kom in opstand teen hierdie gesag (segregasiewette) ... En hierdie ouens gaan sit en sê: "As jy my nie voed nie gaan ek jou plek van besigheid toemaak. En as jy my tronk toe wil sleep, dan gaan ek tronk toe en ons sal sing en alles." Dit was regtig inspirerend.

Die lente van 1961 was die einde van my senior jaar in kollege. Hier is ek in Montgomery en die Freedom Riders se busse is op pad. Hulle kom uiteindelik in Montgomery aan en daar is 'n oproer in my eie stad aan die gang en mense word met klippe bestook. Ek is hier. Ek sien dit. Ek hoor dit op die radio en ek gaan stad toe om te kyk of ek my liggaam tussen van die Klan-manne en van die Freedom Riders kan plaas. En motors word verbrand en kerke word afgebreek en alles. Hoe kon ek anders as om betrokke te raak?

[FHAO, *Eyes on the Prize. America's Civil Rights Movement 1954-1985*. (Blackslide, 2006) bl. 49]

3.4 Lees bron 1D.

3.4.1 Watter bewyse in die bron dui daarop dat die "Student Non-Violent Co-ordinating Committee" (SNCC) in 1961 'n nie-rassige organisasie was? (2x1) (2)

3.4.2 Waarom dink jy is Robert Zellner deur die student wat hy aan die sitbetoging-beweging sien deelneem het geïnspireer? (2x2) (4)

Verduidelik bruikbaarheid...

- Oorweeg die inligting wat in die kontekstualisering van die bron verskaf word:
 - Watter tipe bron is dit?
- Dit is eerstehandse inligting en dus nuttig! (sluit besonderhede in jou reaksie in) -
 - Hoe relevant is die bron om oor 'n bepaalde aspek navorsing te doen?

3.4.3 Lewer kommentaar op die bruikbaarheid van hierdie bron vir 'n geskiedkundige wat die betekenis van die studente se sitbetogings in die Burgerregtebeweging navors. (3x2) (6)

Wees waaksaam! daar is nie 'n (3x2) (6) punte toekenning vraag nie, eerder (2x2) (4).

3.5 Gebruik die inligting in die toepaslike bronne en jou eie kennis om 'n paragraaf van ongeveer AGT reëls (omtrek 80 woorde) te skryf waarin jy 'n evaluering die rol en betekenis van studente se sitbetogings in die Verenigde State van Amerika se burgerregtebeweging in die 1960's. (8)

[50]

- Leerders sukkel om paragrawe te skryf...
- Leerders hou nie by die vraag nie en skryf 'rond en bont'.
- Omdat die vraag jou vra om 'die bronne te gebruik', sluit leerders net 'n sin van elke bron in.
- Leerders skryf ook sinne direk vanuit die bron. Selfs al raak dit aan die vraag, probeer om in jou eie woorde te skryf en interpretasie te bied.
- Leerders kry slegs 2 uit 8 punte, (maksimum), as hulle die paragraaf beantwoord deur koeëlpunte te gebruik.
- Ook, as hulle die paragraaf verdeel, dit wil sê die skryf van twee paragrawe. Die merker merk slegs die eerste paragraaf!

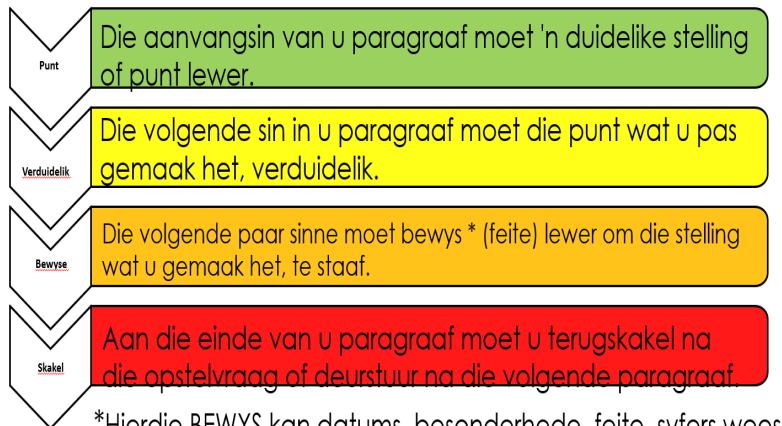
AFDELING B: OPSTELVRAE

Kontekstualiseer die vraag (verwys die vraag direk tot die onderwerp en bepaal 'n lyn van argument)

Kan jy die 3-stap inleiding identifiseer?

- **Stap 1:** beantwoord onmiddellik die vraag □ neem standpunt in (herhaal (herhaal) die stelling) □ (Tot 'n groter mate / mindere mate saam stem OF Stem saam / Stem nie saam nie)
- **Stap 2:** Verduidelik **waarom** jy 'n bepaalde standpunt ingeneem het
- **Stap 3:** Identifiseer hoe jy jou antwoord sal bewys. (**Hierdie opstel ondersoek / bespreek**)

Hoe om 'n goed gestruktureerde paragraaf met behulp van PVBS (PEEL) te skryf

*Hierdie BEWYS kan datums, besonderhede, feite, syfers wees en / of deurstuur na die volgende paragraaf.

Lyn van Argument

- Gebruik die inhoud om die standpunt wat jy in die inleiding ingeneem het, te ondersteun.
- Sorg dat jy in elke paragraaf voortbou op die argumentlyn deur die 'Skakel' in PEEL(PVBS) te gebruik.
- S = SKAKEL: Aan die einde van jou paragraaf moet jy terugskakel na die opstelvraag

- *Jou slot moet jou lyn van argument herhaal om die gegewe vraag te beantwoord.*
- *Dit moet dieselfde lyn van argument wees wat in die inleiding en die liggaam van die opstel ontwikkel was.*

Jou opstel behoort ongeveer DRIE bladsye lank te wees.

VRAAG 4:

UITBREIDING VAN DIE KOUE OORLOG: GEVALLESTUDIE – VIËTNAM

Verduidelik tot watter mate die taktieke en die strategieë wat die Viëtkong teen die Verenigde State van Amerika se weermag gebruik het, daarin geslaag het om die verspreiding van kapitalisme in Viëtnam tussen 1965 en 1975 te stuit.

Gebruik relevante bewyse om jou argument te ondersteun.

[50]

Maak seker dat jy verwys na die fases van die oorlog:

1957–1965 Die stryd in Viëtnam tussen die Suid-Viëtnamese weermag en die kommunisties-opgeleide rebelle (ook bekend as die Viëtkong)

1965–1969 'n Noord-Viëtnam – VSA-stryd (insluitend die aard van die Viëtnamese oorlog teen die VSA)

- die oorlog vanuit 'n Viëtnamese en VSA perspektief
- die oorlog as 'n globale kwessie

1969–1975 USA die VSA onttrek uit Viëtnam (die impak op VSA-politiek; studentebewegings)

VRAAG 6:

BURGERLIKE PROTES VANAF DIE 1950's TOT DIE 1970's: SWARTMAGBEWEGING

Die Swartmagbeweging was gemoeid met die bevordering van swart mag, die inskerp van swart trots en die kweek van selfrespek onder swart Amerikaners in die 1960's.

Stem jy met hierdie stelling saam? Ondersteun jou argument met relevante bewyse. [50]

VRAESTEL 2

AFDELING A: BRONGEBASEERDE VRAAG

VRAAG 1: Hoe suksesvol was die UDF in die mobilisering van Suid-Afrikaners teen die apartheidsregering in die 1980's?

BRON 1A

Die onderstaande bron beskryf die hervorming wat deur P.W. Botha deurgevoer is in 'n poging om die swart meerderheid te kalmeer.

Die Suid-Afrikaanse regering onder leierskap van P.W. Botha, het veranderinge ingestel wat as hervorming voorgehou is. Hierdie veranderinge, is daar gehoop, sou die internasionale teenstand teen apartheid versag, blanke Suid-Afrikaners tevrede stel, bande met ander Afrika-lande herstel en interne swart verset verminder.

Die 1982 Wet op Stedelike Bantoe-owerhede het Gemeenskapsrade gestig om verkies te word met die hoop dat 'n mate van beheer oor plaaslike aangeleenthede hul politieke aspirasies sou tevrede stel en dat hulle nie op nasionale vlak demokratiese regte sou eis nie. Die strategie was om 'n beperkte aantal gekose en beheerde swartmense tot die middelklas toe te laat. Die gedagte was om 'n ryker swart middelklas te skep wat die apartheidsregering sou steun om hul verhewe posisies te handhaaf en swart verset te versag omdat hulle nou apartheid nodig sou hê om hul hoë poste te behou.

Die regering het ook gepoog om die gaping tussen Indiër, kleurling en swart Afrikane te verskerp. Dit is gedoen met 'n nuwe grondwet wat die NP regering in 1983 ingestel het. Die Grondwet het 'n nuwe Drie-kamer Parlementêre stelsel geskep.

Baie mense het egter die hervormings as bloot kosmeties beskou, omdat hulle die openbare gesig van apartheid van buite verander het, maar die stelsel het onveranderd gebly en die situasie van die gewone mens het erger in plaas van beter geraak.

[<https://www.sahistory.org.za/article/apartheid-early-1980s>.]

1.1 Verwys na Bron 1A.

1.1.1 Noem TWEE doelwitte wat Botha met sy hervormings wou bereik. (2x1)(2)

- 1.1.2. is 'n voorbeeld van 'n Vlak 2 kognitiewe vraag. Dit word van jou verwag om te interpreteer en verduidelik die informasie in die bron.
- Verduidelik: verskaf gedetailleerde informasie gebaseer op feite.

1.1.2 Verduidelik die redes waarom die Nasionale Party die Wet op Stedelike Bantoe-owerhede in 1985 ingestel het. (2x2)(4)

1.1.3 Wat was die naam wat, volgens die nuwe grondwet van 1983, aan die parlementêre stelsel gegee is? (1x2)(2)

1.1.4 Waarom was Botha se poging om politieke hervorming in die 1980's in te stel, 'n mislukking? (2x2)(4)

1.2 Verwys na Bron 1B.

BRON 1B

Hierdie bron handel oor die UDF en sy teenkanting teen Botha se hervormings.

Die UDF se teenkanting teen P W Botha se hervormings het uitgeloop op verskeie aksies. Kort na die stigting is 'n suksesvolle boikotaksie georganiseer teen die (kleurling) Raad van Verteenwoordiges en Indiër Raad van Afgevaardigdes. Die UDF was ook betrokke by die beplanning van verskeie verbruikersboikotte en wegbly-aksies.

In 1983 en 1984, is die “een miljoen handtekeninge” aksie geloods, waar die deelnemers gevra is om hul teenkanting teen die sogenaamde Koornhof-wette aangaande swart plaaslike regering en die nuwe grondwet te verklaar.

Die UDF se grootste impak was egter op grondvlak waar dit plaaslike strukture gebou het om 'n sleutelrol in politieke opvoeding en mobilisasie van die massas te speel. Teen die tyd vir die tweede kongres, in April 1985, is daar besluit om massasteun te omskep in aktiewe deelname, onder die vaandel: “Van Protes tot Uitdaging: Van mobilisasie tot Organisasie”. Vier maande later is die tema uitgebrei om 'n nuwe slagspreuk in te sluit: “Voorwaarts na Burgerlike Mag”.

Die Staat het hierdie bedreiging teengestaan en onderdruk om die algemene onrus (wat in 1985 sy hoogtepunt bereik het) in die land te bekamp deur verskeie noodtoestande aan te kondig. Baie mense is gevange geneem in terme van die sekerheidsregulasies. Die UDF is erg geraak. Verskeie sleutelfigure in die organisasie is vermoor, insluitend Matthew Goniwe (UDF organiseerder in die Oos-Kaap) en Victoria Mxenge (UDF tesourier in Natal)

[<https://omalley.nelsonmandela.org/omalley>]

- *Dit is 'n voorbeeld van 'n Vlak 2 kognitiewe vraag. Dit word van jou verwag om te interpreteer en verduidelik die informasie in die bron.*
- **Wat dink jy:** *jou gedagtes en redenering moet gebaseerd wees op feite en bewyse.*

1.2.1 Wat, in jou opinie, was die doelwit van die UDF gedurende die 1980's? (1x2)(2)

1.2.2 Noem die liggaam/parlementsamer wat die volgende groepe in die Drie-kamer Parlement verteenwoordig het:

(a) kleurlinge

(b) Indiërs (2x1)(2)

1.2.3 Identifiseer DRIE versetveldtogte wat deur die UDF teen Apartheid in the 1980's geloods is. (3x1)(3)

1.2.4 Noem DRIE van die staat se reaksies op die UDF se veldtogte en aktiwiteite. (3x1)(3)

Voorbeelde van Vlak 1 kognitiewe vrae. Hulle is maklik om te beantwoord want die antwoorde kan direk onttrek word uit die bronne.

Identifiseer/ Lys/ Noem: skryf kort antwoorde neer met geen verduideliking nie.

Volgens die bron: Jy MOET die informasie van uit die bron gebruik om die vraag te beantwoord.

1.3 Verwys na Bron 1C.

BRON 1C

‘n Uittreksel uit ‘n verklaring deur Eerwaarde (dr) Allan Boesak uitgereik by die vergadering van die Spesiale Komitee teen Apartheid op 24 Julie, 1985 waarin hy sy stem verhef het teen die verklaring van ‘n Noodtoestand.

Ek kan nie eers begin om te beskryf wat in Suid-Afrika aangaan na die verklaring van die noodtoestand verlede Saterdag nie. Ek moet eerlik sê dat daar selfs voor die formele en amptelike verklaring in die woongebiede ‘n terreurveldtog deur die Suid-Afrikaanse Polisie en Suid-Afrikaanse Weermag op ons mense gevoer is wat soortgelyk is aan ‘n Noodtoestand. Selfs voor Saterdag is ‘n nie-amptelike aandklokkeel in die woongebiede toegepas en baie van ons mense is doodgeskiet toe hulle na skemer rondbeweeg het. Voor die Noodtoestand is baie mense in hegtenis geneem, sonder rede, en is hulle in die tronke gemartel en soos honde op straat geskiet.

Voor Saterdag het ons al geweet van moordspanne wat op straat rondbeweeg het en onwettig deur die polisie en Suid-Afrikaanse Regering ondersteun is. Hierdie welbekende feite ontstel ons in Suid-Afrika.

In die afgelope paar maande het ‘n patroon begin ontwikkel wat ons oortuig het dat die middelleierskap, nie net van die UDF nie, maar ook ander organisasies, sistematies vermoor word. Ons weet nie presies wie hierdie mense is nie, alhoewel ons ernstige vrae gevra het oor die verdwyning en dood van sekere leiers in Suid-Afrika wat nie oortuigend deur die Suid-Afrikaanse regering of sy polisiemag geantwoord en verduidelik is nie.

[https://www.saha.org.za/udf/troops_occupy_the_townships.htm]

1.3.1 Definieer die term “noodtoestand” in die konteks van die verset teen Apartheid in Suid-Afrika in die 1980’s. (1x2)(2)

1.3.2 Wat was die Apartheidsregering se redes vir die verwydering van “middelvlak leierskap”? (2x2)(4)

1.3.3 Lewer kommentaar oor die rede waarom ‘n historikus die inligting in hierdie bron bruikbaar sou vind in die studie van die verset teen Apartheid in die 1980’s. (2x2)(4)

BRON 1D

‘n Plakkaat deur die UDF uitgereik op 20 Augustus 1983 wat eis dat Suid-Afrikaanse Weermag Troepe en polisie wat in woongebiede gestasioneer is, onttrek word.

ONS EIS:

SAW & POLISIE:
ONTTREK UIT DIE
WOONGEBIEDE!

UDF: ONDERSTEUN DIE
VERBRUIKERSBOIKOT!

[<https://www.saha.org.za/udf/>]

1.4 Verwys na Bron 1D.

1.4.1 Gebruik die inligting in die bron asook jou eie kennis en sê wat die UDF genoep (gedwing) het om hierdie plakkaat op 20 Augustus 1983 uit te reik. (1x2)(2)

WENK: Verklaring van die Noodtoestand

1.4.2 Verduidelik die boodskappe wat oorgedra word in die plakkaat wat deur die UDF uitgereik is. (2x2)(4)

1.5 Vergelyk Bron 1C met 1D. Verduidelik hoe die inligting in die twee bronne mekaar ondersteun rakende die teenwoordigheid van die SAW in die swart woongebiede en die UDF se reaksie daarop. (2x2)(4)

- **Antwoord:** Boesak maak kaspie(beswaar) teen die teenwoordigheid / aksies van soldate in die swart wongebiede / Plakkaat dring daarop aan dat soldate onttrek word.
- Boesak maak kaspie teen die negatiewe impak (bv. Word soos honde geskiet) van die soldate in die swart woongebiede / Plakkaat wys dat die gemeenskap genoeg mag het om die soldate te verdryf

1. 6 Gebruik die inligting in die bron asook jou eie kennis om 'n paragraaf van ongeveer AGT reëls (80 woorde) te skryf waarin jy verduidelik hoe die UDF bygedra het tot die stryd teen Apartheid in Suid-Afrika in die 1980's. (8)

[50]

Het jy ander Brongebaseerde aktiwiteite hersien gebaseer op Interne Weerstand tot hervormings soos die groeiende mag van die Vakbondbeweging from 1973?

VRAAG 2:

HOE SUKSESVOL WAS DIE WAARHEIDS-EN VERSOENINGSKOMMISSIE (WVK) IN DIE HANTERING VAN DIE MOORD OP AMY BIEHL?

Bestudeer Bron 2A, 2B, 2C en 2D en beantwoord die vrae wat volg.

BRON 2A

Hierdie uittreksel verduidelik die redes vir die instelling van die WVK tydens die eerste demokratiese verkose parlement in 1995.

In die jaar na die verkiesings, het die Parlement se Justisie (Geregtigheds) Portefeulje-komitee wetgewing ontwerp om 'n Waarheids-en-Versoeningskommissie te stig. Die sewentien-lede Kommissie is die taak gegee om – sover moontlik – 'n volledige beeld vas te stel van die moontlike oorsake, aard en omvang van growwe menseregteskendings wat in die tydperk tussen 1 Maart 1960 en 1994 gepleeg is, deur ondersoeke uit te voer en om verhore te hou. Hierdie tydperk is gesien as die ergste 'misdade [wat] teen die mensdom' deur die apartheidsregime gepleeg is.

Dit moes ook die toestaan van amnestie aan persone wat volle openbaring van al die relevante feite verwant aan daad wat geassosieer was met 'n politieke doelwit gemaak het, fasiliteer. Verder is daar van die Kommissie vereis om die menslike en burgerlike waardigheid van slagoffers te herstel en reparasiemaatreëls aan te beveel. Hulle moes ook 'n verslag saamstel van hulle bevindings en aktiwiteite en maatreëls aanbeveel om toekomstige skendings van menseregte te voorkom.

Die Waarheids-en-Versoeningskommissie (WVK) soos dit ooreenkomstig gestig was, het uit drie komitees bestaan. Die eerste van hierdie was die Menseregteskendings-komitee, wat ondersoek moes instel na die verslae van slagoffers deur verhore en ondersoeke. Die tweede was die Amnestie-komitee wat die amnestie-aansoeke moes evalueer. Dit moes die Norgard-beginsels aanwend om te bepaal of 'n aansoek vir amnestie gekwalifiseer het. Die derde komitee was die Reparasie en Rehabilitasie-komitee, wat 'n reparasiebeleid moes formuleer om die lewens van slagoffers en oorlewendes van menseregteskendings te herstel en te rehabiliteer.

[Uit *Country of my Skull* deur A. Krog]

2.1 Verwys na Bron 2A.

2.1.1 Wat, volgens die bron, was die doelwitte van die WVK?

(2 x 1) (2)

2.1.2 Gebruik die inligting in die bron en jou eie kennis om te verduidelik waarom apartheid as 'n misdaad teen die mensdom beskou is. (1 x 2) (2)

2.1.3 Definieer die begrip *amnestie* in die konteks van die WVK. (1 x 2) (2)

- *Hierdie is 'n voorbeeld van 'n VLAK 3 kognitiewe vraag. Dit word van jou verwag om te analiseer en evalueer die bewyse om tot 'n gevolgtrekking te kom. Ander voorbeelde van VLAK 3 vrae sluit in: assesering van betroubaarheid, die vergelyking van bewyse en vrae omtrent limitasie (beperking) van 'n bron.*
 - **Bruikbaar:** *Vra jouself: Hoe help die bron die historikus?*
- *Oorweeg die informasie wat gebruik is in die kontekstualisering van die bron. Watter bewyse kan gevind word ten opsigte van vraag waaroor navorsing gedoen word?*
- *Analiseer die inhoud van die bron om vas te stel en te bepaal, of die bewyse in die bron bruikbaar is vir 'n historikus.*
- *Die antwoord moet beantwoord word met betrekking tot die historikus se spesifieke area van belangstelling.*

2.1.4 Lewer kommentaar waarom jy die inligting in hierdie bron as bruikbaar sal beskou as jy die rol van die WVK bestudeer. (2 x 2) (4)

2.1.5 Identifiseer die DRIE komitees wat die werk van die WVK verrig het. (3 x 1) (3)

BRON 2B

Hierdie bron fokus op hoe en hoekom Amy Biehl op die 25ste Augustus 1993 in Kaapstad vermoor is.

Kort voor die einde van die apartheids-era, is Amy Biehl vermoor. Sy was 'n slagoffer van rassegeweld. Amy was wit. Sy het haarself daaraan toegewy om apartheid in Suid-Afrika te beëindig en was verbonde aan die Universiteit van die Wes-Kaap en het in minderbevoorregte gemeenskappe gewerk. Sy het ook met kieser-registrasie vir die voorgenome 'Vryheidsdagverkiesings' gehelp. Amy het Gugulethu en sy mense goed geken, of gedink sy het. Sy sou byna elke dag en nag in die lokasie gevind word, sy kon isiXhosa praat en die pantsula doen. "Dit is hoe baie sy hier ingepas het," het Melanie Jacobs, die swart vrou wat 'n huis met Amy gedeel het in Kaapstad, gesê. "Sy het Afrika liefgehad. Sy was nie net nog 'n wit persoon nie."

Op die aand van 25 Augustus 1993, het Amy deur die Gugulethu-lokasie bestuur en die prooi (slagoffer) van 'n woedende groep swart jeugdiges geword. Hulle het Biehl se motor met klippe gegooi (gebombardeer), haar gedwing om te stop, haar toe uit die motor gesleep en haar vermoor. Hulle het gegil: "Maak die Setlaar dood!" Haar ouers is ingelig dat hul dogter geslaan en doodgesteek is.

Die polisie het twee tiener-verdagtes gearresteer, studente-lede van 'n militante nasionalistiese groep, die Pan Africanist Congress, wie se slagspreuk, 'Een setlaar, een koeël' is. In Kaapstad het die doodmaak van die gewilde student ('scholar') 'n swart teenreaksie teen die militante groep wat haat vir wittes aangemoedig het, aangewakker. Die African National Congress het sy lokasienetwerk aangebied om die moordenaars te identifiseer. Vriende en kollegas, wat Mejuffrou

Biehl met vryheidsliedere herdenk het, het deur Gugulethu geparadeer (in optogte geloop) met plakate wat verklaar het, "Kamerade kom in alle kleure".

[Uit <https://www.nytimes.com/1993/08/27/world/how-american-sister-died-in-atownship.html>.

Toegang op 1 September 2019 verkry.]

2.2 Raadpleeg Bron 2B.

2.2.1 Waarom, volgens die bron, is Amy vermoor? (2 x 1) (2)

2.2.2 Watter inligting het Amy se ouers aangaande die dood van hul dogter ontvang? (2 x 1) (2)

2.2.3 Waarom, dink jy, het die ANC gehelp om Amy se moordenaars te vind? (2 x 2) (4)

2.2.4 Wat, dink jy, het die PAC bedoel toe hulle die slagspreuk: 'Een setlaar, een koeël' gebruik het? (2 x 2) (4)

BRON 2C

Hierdie bron fokus op die amnestie-verhoor van die moordenaars van Amy Biehl op 8 Julie 1997 in Kaapstad.

Die vier jeugdiges, Mzikhona Nofemela, Ntobeka Peni, Vusumzi Ntamo en Mongezi Manqina wat vir die moord op Amy veroordeel is en tronkstraf van agtien jaar gegee is, het om amnestie aansoek gedoen. Die moordenaars van Amy het haar ouers om verskoning gevra vir wat die Waarheidskommissie-prokureur 'n betekenislose barbaarsheid deur 'n 'bende moordenaars' genoem het. Die Pan Africanist Congress (PAC) ondersteuners is uitgedaag oor hulle aansprake voor die Amnestie-komitee dat die moord deur die groep polities gemotiveerd was.

Biehl se ouers, Peter en Linda, het aan die begin van die verrigtinge hande geskud met familieleden van die vier mans. In geskrewe beëdigde verklarings wat by die WVK se Amnestie-komitee ingedien is, het die vier gesê dat hulle berou gehad het oor die moord en Biehl se ouers om vergifnis gevra. "Ek voel jammer en baie hartseer, veral vandag, met die besef van Amy Biehl se bydrae tot die stryd," het Peni gesê. Nogtans het hy en sy mede-aansoekers aangedring dat die moord polities gemotiveerd was en deur die PAC se slagspreuk, "Een setlaar, een koeël" geïnspireer is. Peni het getuig dat Paso se bestuursleier sy lede beveel het om Gugulethu onregeerbaar te maak en om die PAC se gewapende vleuel, die Azanian People's Liberation Army, te help om swart mense se grond terug te wen. "Ek het hierdie beskou as 'n opdrag (instruksie) om ook wit mense skade te berokken, seer te maak en dood te maak."

In 1998 het Biehl se moordenaars amnestie deur die WVK (n besluit wat die familie se goedkeuring gehad het) ontvang en is hul uit die tronk vrygelaat nadat hulle vier jaar tronkstraf uitgedien het. Die Biehls het gesê dat hulle glo dat hul dogter die Kommissie se besluit om amnestie toe te staan, sou ondersteun.

[Uit www.justice.gov.za/trc/media/1997/9707/s970708f.htm. Toegang op 1 September 2019 verkry.]

2.3.1 Noem die DRIE jeugdiges wat aan die moord op Amy Biehl skuldig bevind is. (3 x 1) (3)

2.3.2 Lewer kommentaar op die redes waarom die moordenaars Amy se ouers om verskoning gevra het. (2 x 2)(4)

2.3.3 Haal 'n sin uit die bron aan wat daarop dui dat Peni berou vir sy daade getoon het. (1x2) (2)

BRON 2D

Hierdie foto toon die moordenaars van Amy Biehl by die amnestieverhoor op 8 Julie 1997 in Kaapstad.

[Uit images amy biehl newspaper. if photos Toegang op 1 September 2019 verkry.]

**REKONSILIASIE
KOMMISSIE**

**WAARHEID
DIE PAD NA
REKONSILIASIE**

2.4 Gebruik Bron 2D.

2.4.1 Watter boodskap word in hierdie foto met betrekking tot die doelwitte van die WVK oorgedra? (1 x 2) (2)

2.4.2 Waarom, dink jy, het die mans voor die Amnestie-komitee verskyn? (1 x 2) (2)

- Vergelyk vrae:
 - Kan moontlik vra vir ondersteuning of verskille
 - Lees Bron 2C en Bron 2D en kyk hoe hulle mekaar ondersteun
- Versamel informasie van beide bronne wat ooreenkomste met mekaar aandui.
 - By voorbeeld, sal jy sê, "Bron 2C dui aan ..." en "Bron 2D bevestig ...".
 - Onthou: vind 'n skakel in beide bronne om te vergelyk
- Indien die punte toekenning (2x2) (4) is, dan moet jy die bronne TWEE keer vergelyk

- *Indien 'ondersteun' gevra word, kan kandidate sê: in BEIDE bronne ...*

- 2.5 Vergelyk Bron 2C en 2D. Verduidelik hoe die inligting in Bron 2C die bewyse in Bron 2D met betrekking tot die moord van Amy Biehl ondersteun. (2 x 2)(4)
- 2.6 Gebruik die inligting in die relevante bronne en jou eie kennis en skryf 'n paragraaf van ongeveer AGT reëls (ongeveer 80 woorde) waarin jy verduidelik hoe suksesvol die WVK in die hantering van die moord op Amy Biehl was. (8)

• **Hoe om 'n paragraaf te skryf:**

- *Lees die bron met begrip en kyk na die informasie wat dit jou gee met betrekking tot die vraag*
 - *Hou die sleutel vraag in gedagte soos jy lees en analyseer elke bron terwyl jy die ander vrae beantwoord in die Brongebaseerde Afdeling*
- *Onderstreep informasie óf skryf aantekeninge in die kantlyn van die bron, wat later gebruik kan word om die paragraaf vraag te beantwoord*
- *Wanneer jy jou paragraaf byeen sit, sal jy die bewyse evalueer wat jy bymekaar maak het en selekteer die mees gepaste inligting*
- *Verwys na die bronne waar jy jou inligting van onttrek het b.v. Volgens Bron 2C ...*
- *'Eie kennis of Vorige kennis' moet gebruik word om jou te help om uit te brei oor die inligting wat die bron verskaf.*
 - *ONTHOU: Fokus op die sleutelvraag en nie die ONDERWERP nie*

[50]

AFDELING B: OPSTELVRAE

Die inleiding:

- *Jou inleiding moet direk verband wees met die vraag (nie die onderwerp nie)*
- *Wys die deurlopende argument wat jy wil ontwikkel dwarsdeur die opstel (standpunt)*
- *Dit is belangrik om 'n sterk, kragtige, duidelike, inleiding te het*
- *Die merker kan duidelik sien en aflei van jou inleiding af of jy verstaan wat van jou verwag word, of nie*
- *Die inleiding moet omtrent vyf tot sewe reëls beslaan*

Die Liggaam van die Opstel

- *Dit moet bestaan uit paragrawe. (Laat 'n reël oop tussen elke paragraaf)*
- *Moet nie opskrifte of sub-opskrifte gebruik nie!*
- *Die eerste sin van die paragraaf sal heerwaarskynlik die hoogste punt van die paragraaf aandui (Punt)*

- *Die res van die paragraaf sal geondersteun word met bewyse (VERDUIDELIKINGS EN VOORBEELDE)*
- *Die laaste sin kan SKAKEL met die inhoud van die paragraaf en waaroor dit gaan of verwys terug na die vraag.*

Punte omtrent Styl

- *Onthou net dat iemand anders jou werk gaan lees. Hy óf sy moet verstaan wat jy probeer sê. Jy moet in volle sinne skryf en gebruik paragrawe om jou opstel bymekaar te sit.*
- *VERMY om 'ek' of 'ons'*
- *Moet nie groeptaal, kort-hand of uitdrukkings gebruik nie.*

VRAAG 4: BURGERLIKE VERSET, 1970's TOT 1980's: SUID-AFRIKA - DIE SWART BEWUSSYNSBEWEGING

Biko en die Swart Bewussynsbeweging het 'n betekenisvolle rol in Suid-Afrika se bevrydingsstryd gespeel.

Stem jy saam met hierdie stelling? Maak van historiese bewyse gebruik om jou standpunt te staaf.

[50]

VRAAG 5: DIE KOMS VAN DEMOKRASIE NA SUID-AFRIKA EN DIE AANVAARDING VAN DIE VERLEDE

Die oorgang na demokrasie in Suid-Afrika sou waarskynlik nooit maklik wees nie. Die hoop en optimisme wat Nelson Mandela met sy vrylating in 1990 begroet het, het gou verdwyn soos die realiteite van die onderhandeling van 'n nuwe toekoms vir Suid-Afrika in alle erns begin het.

Bespreek hierdie stelling krities in die konteks van die onderhandelinge wat tussen 1990 en 1994 in Suid-Afrika plaasgevind het.

[50]

VRAAG 6: DIE EINDE VAN DIE KOUE-OORLOG EN 'N NUWE Wêreldorde: GEBEURE IN 1989

Verduidelik in watter mate die val van die Sowjet-unie in 1989 tot grootskaalse politieke veranderinge in Suid-Afrika bygedra het.

Staaf jou redenasie/argument met relevante bewyse.

[50]